

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Alphen a.d. Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

De wens van Bileam

Mijn ziel sterf de dood des oprechten,
en mijn uiterste zij gelijk het zijne!

Numeri 23 : 10.

Het is de mens gezet om eenmaal te sterven. Wat mens leeft er, die de dood niet zien zal? Ouden moeten sterven, jongen kunnen sterven. En er is maar één schrede tussen ons en de dood.

Nu is het einde van allen niet gelijk. Niet alleen in die zin, dat de één een zware doodstrijd heeft, terwijl de ander in de slaap heengaet. Maar de dood als zodanig is voor allen niet gelijk. Hoe wezenlijk anders is de dood van de rechtvaardigen dan die van de goddelozen. Voor Gods kinderen is de prikkel, de engel uit de dood weggenomen. Voor hen is de dood (al kunnen ze er ontzaglijk tegen opzien en er voor vrezen), maar voor hen is toch de dood geen koning der verschrikking meer, maar veel eer een vrede-bode, die hen tot het eeuwige leven leidt. Of om het met de woorden van onze catechismus te zeggen: de dood is voor de gelovigen een afsterven van de zonde en een doorgang tot het eeuwige leven. Ze worden er dus eeuwig beter van. Voor de goddelozen is de dood recht verschrikkelijk, omdat het voor hen vreselijk zal zijn met een onverzoende schuld te vallen in de handen van de levende God.

Bileam stond op de hoogten van Baäl. Van daar zag hij het volk van Israël, gelegerd in de woestijn. En door de Heilige Geest, die hem verlichtte, zag hij dat volk als een door God gezegend volk. 't Is, alsof hij, door de Geest geleid, dat volk ziet in zijn opkomst, in zijn uitbreiding en in zijn einde, en hij roept uit: "Mijn ziel sterf de dood des oprechten, en mijn uiterste zij gelijk het zijne!"

Dat was op zichzelf een voortreffelijke wens van Bileam. Maar toch getuigt zijn wens van onbedachtzaamheid. Wat nu, Bileam? Wilt u met het volk sterven, dat u terwille van de geschenken van Balak zou wensen te kunnen vloeken? Wilt u aan uw zondig leven dat einde verbinden? Is het waar, Bileam? Wilt u echt zo sterven als de oprechten, die stervende nog Gods lof verkondigen, om het vervolgens eeuwig te doen? Bileam, zoudt u het in de hemel kunnen volhouden, eeuwig in de gemeenschap, in de nabijheid van de God van dat volk, waarmee u zegt te willen sterven, maar waarmee u geen ogenblik zoudt willen leven? Nee, Bileam! U kunt niet, u wilt niet, u zult niet zo sterven. Uw einde zal vreselijk zijn.

Er is verband tussen het leven en het sterven. Er is weleens gezegd: een nauw leven geeft een ruim sterven. Dit is in elk geval waar: wie zalig wil sterven, moet door het geloof leren leven. De apostel zegt: "Hetzij dan, dat wij leven, hetzij dat wij sterven: wij zijn des Heeren!"

Hoe zal ons einde zijn? Het maar te wagen om af te wachten wat het worden zal is toch veel te gevaarlijk. Daarvoor is de reis naar de eeuwigheid toch te belangrijk. In het onzekere voort te leven is te gewaagd. Daarvoor is het verschil bij het sterven toch te groot. Te hopen op ongenoegzame gronden is roekeloos, want het zal toch verschrikkelijk zijn:

menen in te gaan en niet kunnen!

De apostel zegt: "Het sterven is mij gewin!" Hij wist dus, wat zijn einde zou zijn. Hij zou er voor eeuwig beter van worden. Gewin, winst! Het mindere inleveren, om dan het meerdere te ontvangen: ruilhandel! Sterven aan de zonde, verlost worden van het lichaam des doods, van het verdorven bestaan, om dan te ontvangen de zalige onsterfelijkheid, een reine ziel, straks verenigd met een volmaakt lichaam, om dan als Gods volmaakte beeldrager Hem volmaakt te dienen in eeuwige, volmaakte liefde-toewijding.

Het sterven is mij gewin! Maar het zal, in tegenstelling met de wens van Bileam, aansluiten op zijn leven, hier en nu. Hoor maar: "Het leven is mij Christus, het sterven is mij gewin!" Eigenlijk zegt de apostel: "Te leven is mij Christus!" Het is het verlangen van zijn vernieuwde, wedergeboren hart, om voor Christus te mogen leven. Het is zijn diepste begeren geworden, dat de levende, de opgestane Christus steeds meer gestalte in hem moge krijgen. zodat heel zijn leven door de Geest van Christus beheerst, door de wil van Christus gedragen moge worden.

"Mijn ziel sterf de dood des oprechten, en mijn uiterste zij gelijk het zijne", zo zegt Bileam.

Een vrome wens, maar die niet in vervulling zal gaan. Leven in de zonde en dan sterven met Gods volk. Nee, het kan niet en zal niet. "Het leven is mij Christus en daarom: het sterven is mij gewin", zegt de apostel.

Leven met Gods volk en dan sterven met Gods volk. Ja, dat gaat, en dat zal zo zijn.

Hier, aan deze zijde van het graf, met God verzoend worden door de dood Zijns Zoons, leven door het geloof door Christus en uit Christus en daarom ook voor Christus (O, het is waar: zeer gebrekkig, met vallen en opstaan, soms met vreze en beven, maar toch in oprechtheid), dan wordt het sterven gewin, eeuwig, zalig gewin!

Welnu: waar gaat de reis heen? Een vraag, die toch wel om een antwoord vraagt!

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

We werden deze keer verblijd door de opgave van 11 nieuwe abonnees, waarvan de meeste het blad als geschenkabonnement ontvingen van familie of kerkeraden. Ter navolging. Aan giften mochten we ontvangen f 600,— voor de school in Dundas, waarvan f 500,— van het comité winterlezingen te Urk; f 85,— voor de ontmoetingsdag van hen die deze dag niet konden bezoeken en tenslotte f 374,— als overbetalingen voor ons blad. Voor dit alles heel hartelijk dank. We kregen het blad bestemd voor M. Wakker, Geer 31, Urk terug, met als reden van onbestelbaarheid "Onbekend". Wie kan ons met het nieuwe adres bekend maken? Bij voorbaat dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de redactie

Voor de school ontving ik per bank een gift van f 15,— en per postbank een gift van f 10,—. Ook ontving ik nog een nagift voor de ontmoetingsdag te Sliedrecht-centrum van f 10,—. Voor alles hartelijk dank.

B.

Twee jarigen

We willen melding maken van het feit dat er

begin mei twee van de bestuursleden, die ook in de commissie van redactie zitten, jarig hopen te zijn.

Op 4 mei a.s. hoopt br. J. van de Lee de 88 jarige leeftijd te bereiken. Hij heeft vele jaren aaneen de administratie verzorgd, daarin bijgestaan door br. A. Beukers die later deze taak heeft overgenomen. Br. Van der Lee mag dus rusten van de arbeid, maar hij leeft nog van harte mee. Hij is ook nog actief werkzaam als ouderling van de gemeente te Alphen aan den Rijn.

Op 10 mei a.s. hoopt ds. H. van Leeuwen 82 jaar te worden. Hij heeft vele jaren in het ambt van dienaar des Woords moge arbeiden, maar is nu al weer een aantal jaren emeritus. Evenals br. Van der Lee is ds. Van Leeuwen van het begin af aan Bewaar het Pand verbonden. We vinden nog regelmatig artikelen van zijn hand in ons blad. Hij brengt in herinnering wat er vroeger onder ons gepubliceerd werd en velen weten dat te waarderen.

We willen de jarigen ook op deze wijze van harte feliciteren, uiteraard ook namens de andere bestuursleden van Bewaar het Pand en de lezers van ons blad. De Heere geve goede dagen van gedenken, waarop de weldaden des Heeren mogen worden opgemerkt, en de vervulling van Zijn Woord, dat het ten tijde van de avond licht is. Dan maakt de Heere het voor de tijd en eeuwig wel.

B.

Ontmoetingsdag te Sliedrecht-centrum op 9 april 1988

2.

De middagsamenkomst begon om 2 uur. Ds. P.J. Boiten van Schiedam opende deze samenkomst. Hij liet zingen uit Psalm 145, ging voor in gebed en las Openbaring 1 : 9-18 en sprak over vs. 18a: En Die leef en Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen.

In het kort samengevat zei ds. Boiten het volgende:

Johannes mag dit woord horen. Ik ben de Levende. Dat betekent: een volheid van leven. Christus is het Leven, onafhankelijk van anderen. De bron van leven voor zondaren. Hij maakt hier bekend wie Hij is voor Zijn volk. Hij heeft het leven verworven.

Johannes hoort dit woord als hij als dode aan de voeten van de Heere Jezus ligt, Die verschenen is in gerechtigheid en heiligheid. Tegenover deze heerlijke Koning kwam Johannes in de diepte. Weten wij daar ook van? Waar de Heere aan Zijn kerk verschijnt komt men daar terecht. Dat is een doorgaande zaak. Wat is een mens na ontvangen genade! Het is vrucht van Pasen. Een discipel weet niets en mist nog veel meer. De Heere leidt er Zijn volk toe. Als een dode. We moeten het leven buiten onszelf in Hem leren zoeken.

Ik ben dood geweest. Ik werd een dode. Daarin ligt het borgwerk van Christus. Dat is Zijn liefdedaad. Hij gaf Zichzelf als offer, in de plaats van de Zijnen. Zo is er leven voor dode zondaren. Hij wil het leven schenken aan mensen die bezig zijn een dode te worden. Gods volk hoeft niet meer te sterven. Die in Hem gelooft, zal leven al ware hij ook gestorven.

Hij bleef geen dode: en zie, Ik ben levend.... Hij is de Levensvorst. Daarin ligt de hoop van Zijn volk. Hun leven is met Christus verborgen in God. Geen dood kan meer scheiding maken.

Amen, Ik ben de Levende.

Na het zingen van Ps. 21 : 4 en 5 krijgt ds. D. Slagboom van Katwijk aan Zee het woord. Hij spreekt over: *Een Springader des levens*, naar aanleiding van Spreuken 13 : 14.

We verwijzen naar de samenvatting, die door de spreker zelf gemaakt is en in dit nummer is opgenomen.

Na deze rede zingen we Ps. 115 : 5, 6 en 7. Gelijktijdig wordt er gecollecteerd.

Vervolgens krijgt ds. M.C. Tanis van Slie-drecht-centrum gelegenheid om een slotwoord uit te spreken. Hij zegt samengevat het volgende:

We hopen straks weer huiswaarts te gaan. We moeten bewaard worden. Het is een grote zegen, wanneer we ons ergens thuis weten. Oost, west, thuis best, zegt het spreekwoord. We moeten wel onderzoeken wat onze gezindheid is. Wie heeft het voor het zeggen in onze woning? Wie is de Hoofdbewoner? We kunnen beamen dat de Heere de Hoofdbewoner is, maar als het hier of daarover gaat, dan ben ik baas, dan bepaal ik wat er gedaan moet en gelaten zal worden.

Dat is in stijl met Gods Woord. De Heere moet het voor het zeggen hebben in onze woning, in onze woonkamer en in onze slaapkamer, in de keuken, de kelder en de schuur. De Heere is een jaloers God. De Heere zegt: geeft Mij je hart; het gaat om ons ganse leven, ons zitten en opstaan, handel en wandel. Heeft de Heere zeggenschap in uw leven? Zoeken we dat? Wat we zoeken heeft waarde. We blijven zoeken tot we het hebben. Vandaag is gedacht aan Pasen. De Emmaüs-gangers stonden er op, dat Christus de woning mee inging. En Hij ging in om met hen te blijven. Ze kregen onderwijs. Ze staan er naar dat het onderwijs wordt voortgezet.

Gaan we zo wel eens naar huis: zou U in mijn woning willen zijn, met de opening van Uw Woord? En Hij ging in. Hij wil onderwijzen. De Heere zoekt luisterende mensen.

Een wonder dat God van de hemel tijd heeft en tijd geeft om te maken, dat de mens die een tegenspreker is gaat luisteren naar de woorden van de hoogste Profeet en Leraar. Hij laat Zijn Woord prediken. Hij geeft de woorden en past ze toe.

Is de Heere wel eens mee naar huis gegaan? Hij gaat mee om met hen te blijven. Hij raakt wel uit het gezicht, maar niet uit het hart. Waar Hij intrek neemt, neemt Hij nimmermeer afscheid. De Heere kan voor de waarneming geweken zijn, door de zonde. Daarop volgt ootmoedig belijden en uitzien. Hij laat Zich niet onbetuigd. Hij is daadwerkelijk altijd aanwezig.

Om daar bij te leven en daardoor te leven geeft de Heere Zijn Woord. Dat hebben de Emmaüs-gangers al heerlijker verstaan. Het leven des geloofs is het onmogelijkste van onze kant. Alleen door het leven te ontvangen van een Ander. Door het geloof leven is zalig: niets uit ons, maar al uit Hem. Zo reizen naar Jeruzalem.

Als de Heere zeggenschap gaat krijgen in ons leven, dan wordt Hij steeds groter en heerlijker en wij leren ons wegcijferen. De Heere wordt weer Koning over ons hart en leven. Hij wordt onze Priester en onze Profeet. Leven we bij die werkelijkheid? Zalig is de mens die kan getuigen: Hij is de Hoofdbewoner, ik ben inwonend geworden.

De tijd is bang en boos, maar dan wordt ervaren: Ik ben met u al de dagen tot de voleinding der wereld. Dan is er het lied van de mus en de zwaluw. Dan hebben we de Heere dagelijks nodig.

Ds. Tanis gaat voor in dankgebed. Hij dankt de Heere voor de weldaden en bidt om Zijn geleide op de weg. We zingen nog Ps. 84 : 2 en 6. Na een enkel woord van afscheid van ds. Tanis gaat de schare uiteen.

Ook deze dag is als een schaduw voorbijgegaan. Er blijven herinneringen achter, met name bij hen wier hart brandend is geworden als bij de Emmaüs-gangers en gekomen zijn tot de smeking: blijf bij ons. Het was een goede dag, waarop met dankbaarheid mag worden teruggezien.

Onder de aanwezigen waren gelukkig ook weer vele jeugdigen. Het deed ook goed, dat er verschillende predikanten waren, die door hun aanwezigheid blijf gaven van hun belangstelling. Dat is een goed voorbeeld, dat anderen kan prikkelen om ook te komen.

De volgende ontmoetingsdag zal D.V. worden gehouden te Kampen op zaterdag 20 augustus a.s., weer in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente aan de 2e Ebbingestraat. Wie er dan zullen spreken hopen we in het volgende nummer van ons blad te kunnen mededelen.

B.

N.B. Het was niet mogelijk om in dit nummer een verslag van de rede van Ds. De Romph op te nemen, omdat deze wegens afwezigheid voor een week niet in de gelegenheid was om tijdig het verslag gereed te maken. We hopen het in het volgende nummer op te nemen.

B.

Een springader des levens

Toespraak Bewaar het Panddag
n.a.v. Spreuken 13 : 14.

Rond het onderwijs der leer

De leer van de wijze. Het gaat om de leer, die gebrácht wordt. We zouden ook kunnen zeggen: het onderwijs. Het is geen geheim, dat er in een bepaald opzicht de laatste tijd veel over gesproken en geschreven is. Die leer, dat onderwijs is er op de catechisaties aan onze jongere mensen. Juist dát heeft heel wat tongen en pennen in beweging gebracht. Het zou er niet zo goed mee gaan op ons erf. Meerdere meisjes en jongens zouden niet meer op de catechisatie bereikt worden. Men zoekt bezinning op deze zaak. De meningen zijn verdeeld. De één zegt: de methode moet veranderen. Anders raken we de jeugd kwijt. De ander zegt: we moeten in dezelfde lijn blijven. Anders ben je álles kwijt. We gaan er niet breed op in. Dit onderwijs moet ons ter harte gaan. 't Raakt onze jongere mensen. Hoe het met hén gaat, mag niet onbewogen laten. Ook onder ons zien we kerkverlating. De dienst des Heeren wordt geheel de rug toegekeerd of men kiest een ruimer adres, waar men meer vrijheid heeft. Het geeft zeker reden om ons te bezinnen. Alleen: twee dingen moeten vast blijven, de leer, die naar de godzaligheid is en het appél op het hart.

Het boek der wijsheid

Gods Woord spreekt ook hierin. We gaan naar het boek Spreuken. Is er één boek in de Bijbel dat er zó van getuigt? Het gaat daar toch om niets anders dan om de wijsheid. Wijsheid in de rechte zin is geen zaak van een groot verstand, waardoor we gemakkelijk het ene diploma na het andere behalen. Ook niet van een diepgaand intellect, waardoor de dingen doorgrond worden. Ware wijsheid is een zaak van het hart, heeft de wortel in de vreze des Heeren. Wijsheid is er, waar God gekend wordt door Woord en Geest, waar geestelijk verstand gekregen wordt van Gods Woord, geboden en inzettingen.

Zou dát Bijbelboek zwijgen van het onderwijs, dat ons bezighoudt? Alleen al de wijze, waarop de wijsheid geopenbaard wordt, laat het zien. "Mijn zoon, hoor de tucht uws vaders en verlaat de leer uwer moeder niet". Zo komt het onderwijs tot de leerlingen. Het eerste gedeelte van dit boek is er mee gevuld. Maar ook in de latere meer afzonderlijke spreuken wordt telkens op het onderwijs en de betekenis daarvan gewezen. De kracht en de zegen van dit onderwijs komen zo bijzonder uit. We horen het in het Woord, waarover we het zullen hebben: "Des wijzen leer is een springader des levens, om af te wijken van de strikken des doods". Het is een Woord voor ouders en kinderen, voor dominees en catechisanten. Het is ontdekkend en moedgevend tegelijk. Het geeft uitzicht aan allen, die het om recht onderwijs ook vandaag te doen is!

Gezegend onderwijs

Des wijzen leer ontvangt zegen. Zijn onderwijs blijft niet onvruchtbaar. Het is de overwegende gedachte, die we in dit Woord mogen opmerken. In een beeldrijke taal wordt het ons voorgesteld. Eigenlijk worden er twee

beelden gebruikt. Van de springader des levens en van de strikken des doods. Zij spreken tot ons, maar toch nog méér tot de bewoners van het land der belofte.

De springader des levens. We moeten denken aan de woestijn. Water is daar een eerste levensbehoefte. Zonder water komt iemand om. Waar komt het heldere, frisse en werkelijk verkwikkende water vandaan? Uit de bronnen. Ze zijn zeldzaam. Onze Statenvertaling gebruikt hier zo'n mooi woord "springader". Het gaat ook om een bijzondere bron. Eigenlijk betekent het oorspronkelijke woord: "holte". Het gaat om een diep-uitgegraven bron, waaruit het dieptewater opwelt. Dat water brengt leven. De hele omgeving is eraan kenbaar. Die ervan drinkt wordt erdoor verkwikt. En rondom komt het openbaar in vruchtbaarheid.

En dan: dat andere beeld. De strikken des doods. Gedacht moet worden aan de valstrikken, die door een jager worden gezet. Men zegt wel dat zij deze vooral dichtbij de bronnen opstellen. Als de herten daar komen, worden ze door de strikken gevangen. In die valstrikken loert de dood op zijn prooi.

Des wijzen leer is een springader des levens om af te wijken van de strikken des doods. Het geldt in het algemeen. Een zegen als een volk, een kerk, wijze mannen heeft. Hun woord doet kracht. Het leven wordt erdoor geregeld, de gevaren erdoor gemeden. Toch, hier is meer! In wezen gaat het de Spreukendichter om hét leven. Hét leven zijn ze kwijt. "Mij de Springader des levenden waters, hebben zij verlaten om zichzelf.... gebroken bakken uit te houwen, die geen water houden". Het geldt ons allemaal, ouder en jonger, wat de Heere hier uitklaagt! En nu wat een wonder: nu is er zegen door het onderwijs der wijzen in het leven van zulke mensen. Het wordt gebruikt tot hét leven. Zij leren naar God vragen en naar Zijn gemeenschap hongeren en dorsten. Hun ogen gaan open voor de valstrikken der zonde om daarvan af te wijken en in Gods wegen te wandelen. Er gaat van dat onderwijs kracht, zegen uit. In eigen leven en in de omgeving. In het hart en leven van allen, die in waarheid onderwezen worden.

Die zegen maakt God vandaag nóg waar. In Zijn Huis, waar de leer des wijzen is in de prediking. Daar, waar het onderwijs tot onze jongere mensen klinkt. Ook daar, waar ouders de leer des wijzen mogen vertolken. Hij gebruikt ook vaders en moeders om die zegen te openbaren.

Is het ons dáárom te doen? Het is een voorrecht, als onze kinderen wandelen in de wegen van Zijn Woord. 's Zondags naar de kerk gaan. Meeleven met de gemeente. Trouw op de catechisatie zijn. Door de week keurig leven. Hebben we daar genoeg aan? Spreken we met onze kinderen? Worstelen we voor hen voor Gods Aangezicht? Dat is in het hart van wie in waarheid wijs is uit God. Hij kent zijn afkomst. Niet anders dan een dwaze zondaar. De wijsheid is van boven. Goddelijke gave. Het leven is uit God, onverdiend geschonken. Zulke wijzen zijn predikers. Zulke wijzen zijn bidders. Gelukkig die gemeente, waar dit veel openbaar komt. Daar zal de Heere ook Zijn zegen schenken.

Hoe alleen!

Gezegend onderwijs! Bijzonder wordt dat hier geboodschapt. Laten we het echter niet vergeten: het is de zegen, die Gód schenkt en werkt. God Zelf is het geheim van de kracht, die van des wijzen leer uitgaat. Niet de wijzen, niet de uitnemendheid van zijn woorden doen het.

Het is heel opmerkelijk, dat we dezelfde uitdrukking lezen in Spreuken 13 : 14 én in Psalm 36 : 10. Het is een bekend woord "Want bij U is de fontein des levens". Fontein des levens! In het oorspronkelijk staat hetzelfde woord. Ook daar wordt die bijzonder diepe bron genoemd: de Heere Zélf. God in Christus. In Hem alleen is het waarachtige leven. Hij alleen beschikt erover en schenkt het naar Zijn welbehagen.

De ware wijze kent de gemeenschap met die God. Met die Fontein, die Springader des levens. 't Is aan een dienaar des Woords te merken, als die gemeenschap levend is. 't Is te merken aan iedere ware wijze, klein of groot. Laten we het niet vergeten. Het gaat

ook jongere mensen niet voorbij of het enkel woorden zijn of dat er ook de kracht in is van die God des levens.

Die wijze predikt, onderwijst de woorden des levens. Die springader des levens leeft als 't ware in zijn onderwijs. Dezelfde dichter heeft het in Spreuken 10 al gezegd: "de mond des rechtvaardigen is een springader des levens". En even verder "de lippen des rechtvaardigen voeden er velen....". Zij brengen geen eigen boodschap. Zij boodschappen de dood buiten die fontein. Welverdiend, door eigen schuld. Zij prediken reddende genade in Borggerechtigheid. Zij waarschuwen voor de strikken des doods in de dienst van de wereld, de eigengerechte godsdienst, de werken van het vlees, de verleidingen van de geest van de tijd.

En die God, die het werkt en schenkt, zegent dat onderwijs door Zijn Geest in het hart! Zo alleen wordt de leer des wijzen gezegend in het hart en leven.

Hoe het uitkomt

Des wijzen leer een springader des levens.... Ik wil niet eindigen zonder er iets van te zeggen, hoe dit in het leven uitkomt. Dan mag ik weer wijzen op iets dat opvalt. In hetzelfde spreukenboek, een hoofdstuk verder, Spreuken 14 : 27 staat bijna dezelfde tekst "De vreze des Heeren is een springader des levens om af te wijken van de strikken des doods". U hoort het weer: een springader des levens. Weer: het afwijken van de strikken des doods. Goed verstaan zijn die woorden aan elkaar verbonden. Het is vrucht van het onderwijs des wijzen dat de vreze des Heeren in het hart en leven wordt gekend. Die in waarheid horen door Gods Geest kennen de kinderlijk vreze Gods. Zij kennen de heilige eerbied voor de Heere en Zijn Woord in een heilig beven vanwege zichzelf, maar ook die tere uitgangen naar de Heere en Zijn gunst. Zij kennen de liefde om naar Zijn geboden te leven.

In die vreze des Heeren wordt de toevlucht beoefend tot God in Christus en gaan de bronnen des levens uit Hem open in hun hart. Dat schenkt leven in hun hart. Dat geeft een wakend leven om bewaard te worden voor de dodelijke gevaren van de strikken des doods. Dat geeft een zonde-hatend leven. Ook in de strijd tegen eigen bestaan van nature, dat zo licht gevangen wordt door de dodelijke strikken.

Ouderen..... kent u dat leven in de vreze des Heeren? Wat gaat er van uw leven uit voor uw kinderen, voor het zaad van de kerk vandaag? Wat is het erg als we dit missen: het leven brengende, het vruchtbaar makende van de vreze des Heeren. O de Fontein des levens in de Heere is vol in Christus voor schuldige zondaren en zondaresen. Wat een wonder dat mensen, die de Springader des levenden waters verlaten hebben, nog leven langs de weg der bekering kunnen ontvangen. Zoekt het bij de Heere terwille van uzelf, terwille van uw zaad.

En jonge mensen: wat een verschil. De dienst der zonde is een bron des doods. Die van God afwijken vinden de dood. Nu is de mond van de opperste Wijsheid nog geopend en roept het ons toe "Want die Mij vindt, vindt het leven en trekt een welgevallen van de Heere". Nooit zullen we daarmee beschaamd uitkomen.

Zo gaat de Heere door. Wij zien het in de wereld van vandaag, hoe de vorst der duisternis de strikken des doods steeds verraderlijker opstelt. Het zal er in de wereld van morgen niet beter op worden. Maar voor de vreze des Heeren is er verwachting door de strijd heen. Verwachting voor henzelf. Verwachting voor het zaad. Om zich eeuwig te verblijden in de Fontein des levens boven al de strikken des doods uit.

D. Slagboom.

Opgewekte heiligen

Wie ontkent, laat vallen. En wie laat vallen, zal zeker zelf vallen! Wie de opstanding van Jezus Christus ontkent, laat heel het heilshandelen des Heeren vallen en kan zelf nergens een vaste grond vinden voor leven en sterven. Men zal vallen in 's afgronds donkere nacht. Dit staat vast. Men hoopt tevergeefs. Men gelooft tevergeefs.

De apostel Paulus schrijft zo scherp: als Christus niet is opgewekt, als die opwekking niet een historisch gebeuren geweest is, dan is alles vergeefs. De prediking, het geloof, het strijden en lijden. Dan is een ieder nog in zijn zonden. Als Christus' gestorven lichaam niet echt uit het graf verzezen is, moeten wij uitkomen bij de conclusie van Prediker, dat alles ijdelheid is. Nu is alles van ons ijdelheid en de Heilige Geest overtuigt ons daarvan, maar niets wat Christus is en wat door Christus is, is ijdelheid. Hij is de Hoop der heerlijkheid. Hij is de Hoop voor leven en sterven. De nimmer beschamende Rotssteen. Hij leeft en Zijn volk zal leven. Daar staat Hij voor in. Met welk een nadruk zegt Hij het: „Ik geef Mijn schapen het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid". En niet voorbij mag gezien worden wat God de Vader deed in het opstandingsuur en zelfs daarvoor. Na het sterven van Jezus Christus vonden er machtige wonderen plaats. Het voorhangsel van de tempel scheurde van boven naar beneden. Radicaal middendoor. En de betekenis daarvan is ons bekend. Vervolgens kwam de natuur in beweging en daar ging een spraak van de Heere uit. Zelfs graven vielen open. Wat niemand mag, want openen van graven is strafbaar, het is grafschennis, dat deed de almachtige God, de Bezitter van alles. Nu vond daarnaast nog een gebeuren plaats, dat stil moet maken en het moet leiden tot de belijdenis: dit is Gods vinger. Want vele lichamen der heiligen, die ontslapen waren, werden opgewekt. Zo staat het ons beschreven in het Mattheüsevangelie. Wie nu hier aan twijfelt, wankelt en wie dit ontkent valt. God de Heere laat na Jezus' dood, na de dood van Christus, van de Gezalfde des Heeren, zien; duidelijk zien, in tekenen en wonderen, dat aan Zijn recht voldaan is. Nu is er een genaderecht ten leven. Naar recht zal er zijn en komen het eeuwige leven.

Het bewijs des Heeren wordt gegeven in de opwekking van lichamen. Gestorven lichamen worden weer levend. Het zijn lichamen van heiligen. Dat zijn mannen en vrouwen die geheiligd zijn geworden. Want niemand is dit van nature. Men komt niet als een heilige op de wereld, maar als zondaar en vanaf het uur van de ontvangenis is men het voorwerp van Gods toorn. Slappend de slaap van de geestelijke dood. Zich thuis wetend en voelend in de staat van die dood. Maar de Heere heeft hen levend gemaakt. Geplaatst in de staat van wedergeboorte en bekering. De Heere heeft hen geheiligd. Losgemaakt van de dienst van de zonde en verbonden aan Zijn dienst. Zijn wet geschreven op de tafel van hun hart en het evangelie van Gods genade ging voor en in hen leven. En zo zijn ze gestorven. Zo zijn ze ingeslapen. Ingeslapen in de nabijheid van de Heere. En nu opgewekt. Hier kunnen heel wat vragen gesteld worden en bepaalde vragen moeten zeker onbeantwoord blijven. Laat dit voor ons genoeg zijn. Ze zijn vanuit de paradijsheerlijkheid weer geplaatst op de werkelijkheid van onze aarde. Zij hebben hun lichaam weer teruggekregen. Gelijk dit bij Lazarus ook gebeurde. Nu heeft de Heere Zich daarin niet vergist, want bij de Heere is dit uitgesloten. Hij weet wat Hij doet en met alles heeft Hij een doel en Hij spreekt, onderwijst in Zijn daden. Laat dit te weten voor ons genoeg zijn en laten we daarop achtgeven als we het gebeuren in Mattheüs 27 lezen. Er gaat van hun opwekking een Goddelijke prediking uit. Hij heeft Jezus bij Lazarus' graf waar-gemaakt: "Ik ben de Opstanding en het Leven", zo betuigt God de Heere in deze opwekking, zo gaat het worden, zo zal het zijn op de grote dag. De dag aller dagen. De graven gaan open. De doden worden opgewekt. De hoogste Profeet Jezus Christus heeft het verkondigd naar Gods wil: "Verwondert u daar niet over, want d'ure komt, in dewelke allen, die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen, nl. van de Zoon van God, en zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben tot de opstanding des levens en die het kwade gedaan hebben tot de opstanding der verdoemenis".

Nu, Gods heiligen zullen leven in heerlijkheid. In de opwekking na het sterven van Christus zien we ook duidelijk het eren van

God de Heere. Hij eert voor aller oog Jezus Christus. Hij is Koning over het heelal. Koning over Gods schepping en Koning over Zijn kerk en dat tot in eeuwigheid. De Gestorvene zal leven, eeuwig als Koning leven. Daar wijst God de Heere op in Zijn daden ten spijt van satan en wereld.

De satan kan gaan beven en de wereld gaan sidderen want Hij regeert en straks zal Hij belijden: "Ik ben dood geweest en Ik ben weder levend geworden en Ik leef tot in alle eeuwigheid. En ziet: Ik heb de sleutels van de hel en van de dood". Jezus Christus is niet gestorven als misdadiger, maar als Midde-laar. Hij wordt niet begraven als oproerling, maar als Messias. En zo verrijst Hij. Zo is Hij verzezen. Met nadruk, schrijft de evangelist en na Zijn opstanding, dus hij twijfelt daar niet aan. Het is zo, kwamen zij in de heilige stad. Levend verlieten zij het graf en levend wandelden zij naar de heilige stad. Daar moesten zijn heen.

De heilige stad die toen een ontheiligde stad was. Een stad, die de naam van heilig niet meer kon dragen, want men had Gods Zoon ontheilgd en Zijn bloed onrein geacht. Men had Hem verworpen en uitgeworpen. Hem verloochend voor het aangezicht van Pilatus, zegt Petrus. Nu ondanks deze werkelijkheid, deze zware schuld is de stad nog de heilige stad. De stad waar de Heere Zijn Naam nog doet verkondigen. De stad, waar de Geest wordt uitgestort. De stad waar de wonderen Gods zouden blijken. Nu als levende wonderen des Heeren gaan de heiligen de stad in en verschijnen aan velen. Dit moest gebeuren. Hun verschijning was niet doelloos, noch zinloos. Er ging een prediking vanuit. En die prediking was niet tevergeefs. Want de Heere zendt niemand tevergeefs. Anna ging na de ontmoeting heen en sprak van Hem tot allen, die de verlossing in Jeruzalem verwachtten. Nu de opgewekten door Zijn dood hebben getuigd van Hem de Levensvorst en Zijn leven. Hun gaan door de straten, hun komen in de huizen was op zich al één prediking, één loflied op de Gekruisigde en Opgestane Heere, laat staan wat zij deden horen. Welk een wonder! Opgewekt uit het graf. Levend opstaan en levend voortgaan. Zo was het. Zo zal het zijn. Zo zal het zijn op de grote dag. De nieuwe aarde zal gevuld worden met heiligen, met geheiligden. Men zal komen en staan in de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, wat neerdaalt van God uit de hemel op de aarde. Waar God de Heere de Tempel is en het Lam.

Welk een genade verdiend door Christus' bloed en dood. Geschonken door Gods liefde. En er toe geleid en bewerkt door de Heilige Geest.

Maar nu kan de opmerking gemaakt worden: "maar ik kom daar niet, want ik ben geen heilige. Ontmoette ik maar eens een heilige".

Wat verwacht U van zo'n ontmoeting? "Zo'n bijzondere ontmoeting zou zeker mij veel doen". Geloof U dat? Moet een wonderlijke ontmoeting, een wonderteken het bij u en in u doen? Dat dacht de rijke man ook. Vandaar zijn tegenspreken. Abraham had gezegd: "Zij hebben Mozes en de profeten, dat zij die horen". Maar de rijke man zeide: Neen, vader Abraham, maar zo iemand van de doden tot hen heenging zij zouden zich bekeren. Doch Abraham zeide tot hem: indien zij Mozes en de profeten niet horen, zo zullen zij ook, al ware het, dat er iemand uit de doden opstond zich niet laten zeggen. Ze hebben Mozes en de profeten'. Zo hebben wij het Woord des Heeren. Het gehele, volle Woord des Heeren en de prediking daarvan. En daarvan kan en mag men wonderen verwachten. De Heere voegt bij Zijn Woord Zijn Geest.

De Heere geeft Woordkennis, Woordgenade, Woordkracht, Woordleven, Woordzegen! En dat tot in eeuwigheid. Want het Woord des Heeren verwelkt niet. Het verdwijnt niet. En op nog iets sprekends wil ik U wijzen. Tijdens het heerlijk uur van de berg, de berg der verheerlijking sprak Petrus tot Jezus: "Heere, het is goed, dat wij hier zijn. Zo Gij wilt, laat ons hier drie tabernakelen maken - Voor U één. Voor Mozes één en voor Elia één. En dan staat er zo treffend: "Terwijl hij nog sprak: ziet een luchtige wolk overschaduwde

hen en ziet, een stem uit de wolk zeggende: "Deze is Mijn geliefde Zoon, in Dewelke Ik Mijn welbehagen heb: Hoort Hem! Hoort Hem! Boven het wonder het Woord! Iemand schreef terecht: En wie Hem door het Woord gehoord heeft, gans inwendig, gaat niet allereerst naar doden zoeken, die weer keren en weer wijken doch hoort de Christus profeteren in het Woord om uit Zijn kracht - van - Woord te komen tot de uitspraak: opdat ik Hem kenne en de kracht Zijner opstanding, de gemeenschap Zijns lijdens, Zijn dood gelijkvormig wordende; of ik enigzins moge komen tot de wederopstanding der doden".

Ds. M.C. Tanis.

Laus Deo 54.

Dienaars van Gods goedheid

Alle dingen in het leven geschieden op Gods bevel. Hij formeert het licht en schept de duisternis. Hij maakt de vrede en schept het kwaad. Hij, de HEERE, doet al deze dingen, Jes. 45 : 7. Maar daarbij bedient Hij Zich van mensen als instrumenten van Zijn voorzienige leiding en regering. Een vroom man, zegt Calvijn, zal hiervoor de ogen niet sluiten. Wanneer hij van mensen een weldaad ontvangen heeft, zal hij hen houden voor "dienaars van Gods goedheid". Dat wil dus zeggen dat hij God Zelf in de ontvangen weldaden zal eren en prijzen als de voornaamste Schenker, maar tegelijkertijd zal hij zulke dienaars van Gods goedheid niet voorbijgaan, "alsof zij door hun vriendelijkheid geen dank verdiend hadden". Integendeel, hij zal gaarne zijn verplichting jegens hen erkennen en zijn best doen om naar vermogen en omstandigheden hen dank te vergelden".

Zonde van nalatigheid

Anderzijds, als iemand door een ziekte weggenomen is, zal een godvrezend mens zich niet verschuilen achter de voorzienigheid en zeggen: Het was toch zijn tijd. Nee, als hij in de verzorging of behandeling van de zieke in gebreke gebleven is, dan zal hij erkennen dat deze patiënt door zijn nalatigheid omgekomen is. Dan zal hij zijn schuld niet afschuiven op Gods voorzienigheid. Hij blijft verantwoordelijk. Nalatigheid is een zonde, die men moet verantwoorden. Het sterfgeval is inderdaad geschied door Góds wil maar ook zal hij het zichzelf toerekenen. Met andere woorden: De erkenning van Gods wil die over alles gaat, die de diepste oorzaak is van alle dingen, sluit de bezinning op tweede oorzaken, d.i. het ménselijke handelen, niet uit.

Inroepen van mensenhulp

Wanneer iemand hulp nodig heeft voor de toekomst dan is hij inderdaad aangewezen op Gods voorzienigheid die over alles gaat. Hij is afhankelijk van Gods zegeningen. Maar dat sluit niet uit dat hij gebruik mag maken van menselijke hulp. "Daarom zal hij niet traag zijn in het nemen van besluiten en zich niet slap aanstellen bij het inroepen van de hulp van hen, van wie hij ziet dat ze in staat zijn, hem te helpen".

Integendeel: hij zal die schepselen, als "wetelijke werktuigen van de Goddelijke voorzienigheid" tot zijn gebruik aanwenden. Voorts laat hij het aan de Heere over. Hij weet dat Hij in alles voor zijn welzijn zal zorgen. Hij zal zich ook niet laten drijven door zijn éigen wil. "Maar hij zal zich aanbevelen en toevertrouwen aan de wijsheid Gods, opdat hij door haar leiding tot het juiste doel gebracht worde".

Een vroom man zal zijn vertrouwen niet zondermeer op uiterlijke hulpmiddelen stellen. Als zij voorhanden zijn, zal hij er zich niet onbekommerd op verlaten en als zij ontbreken zal hij evenmin door angst overwonnen worden "alsof hij in de steek gelaten is". Ja, hij zal zich vastklemmen aan Gods voorzienigheid. Hij zal niet toelaten dat hij door waarneming van de zichtbare dingen afgebracht wordt van het betrouwen op de voorzienigheid Gods. Die voorzienigheid, door het geloof op de juiste wijze verstaan, bewaart enerzijds voor onverschillige luiheid en anderzijds voor overdreven bezorgdheid

of angst. Davids generaal Joab bemoedigde, voordat de strijd tegen Syriërs en Ammonieten ontbrandde, zijn broeder Abisaï met deze woorden: Wees sterk en laat ons sterk zijn voor ons volk en voor de steden van onze God; de HEERE nu doe wat goed is in Zijn ogen. De bedoeling is duidelijk. De Heere regeert. Hij geeft de overwinning aan wie Hij wil. Maar hun betrouwen op de Goddelijke voorzienigheid schakelt hun aktiviteit niet uit. Hij vermant zich en zegt: Wees sterk en laat ons sterk zijn voor ons volk. Joab geeft zich niet aan luiheid over. Hij zegt niet: De Héére zal het wel voor ons doen. Nee, hij moet zelf de strijd in. Hij zal zich niet door traagheid of angst laten meeslepen. En voor het overige laat hij de uitkomst aan de Heere over.

Tenslotte

Die op de juiste wijze gebruik maakt van de voorzienigheid Gods is vrij van roekeloosheid én verkeerd vertrouwen. Hij zal juist God aanroepen in afhankelijkheid. En zodoende zal de wetenschap dat God regeert hun ziel met goede hoop versterken "zodat wij niet aarzelen om flink de gevaren te verachten, die ons omringen". Geen wonder dat Calvijn in dit verband spreekt van: "het onwaardeerbare geluk van een vroom gemoed".

Ds. L.W. van der Meij.

Het is wèl 6.

De gronden voor onderwerping (3)

En ten tweede. Hij is ook getrouw in het besturen ervan. "God is getrouw, Welke u niet zal laten verzocht worden boven hetgeen gij vermoogt, maar Hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, opdat gij ze kunt verdragen", 1 Cor. 1 : 13. Wanneer ze te zwaar vallen, zullen ze worden weggenomen of gij zult worden ondersteund. "Mijn genade is u genoeg, want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht", 2 Cor. 12 : 9. God handelt met Zijn kinderen als Jacob met de zijne. "De kinderen zijn teder en ik heb zogende schapen en koeien bij mij, indien men ze maar één dag afdrijft, zo zal de gehele kudde sterven..... ik zal mij op mijn gemak als leidsman voegen naar de gang van het werk, hetwelk voor mijn aangezicht is en naar de gang dezer kinderen", Gen. 33 : 13, 14. Uw Vader kent uw kracht en Zijn eigen verbond beter dan gij doet of kunt.

Wat ontbreekt er nog aan, dat uw vrezen zo groot, uw geschrei en geklaag zo buitengewoon drukkend zijn? Waarin heeft Hij u verlaten? Waarin heeft Hij jegens u gefaald? Zeg de tijd, noem de plaats, geef bijzonderheden van de verzoeking. "Te dezer tijd zal van Jacob gezegd worden en van Israël wat God gewrocht heeft", Num. 23 : 23. Niet alleen nu, maar bij al dergelijke gelegenheden wil God tonen te uwen behoefte sterk te zijn. O, gij die uw vertrouwen op de Heere stelt. Dit en de andere tegenwoordige uitredding is slechts een voorbeeld van wat het zal zijn, wanneer uw noden en de doeleinden van Gods glorie het vereisen. En is dit niet een argument voor onderwerping? O, het is! Het kalmeert, het brengt de ziel tot rust en doet haar zelfs roemen in de verdrukking.

6. De kracht en de algenoegzaamheid van God zij een verdere grond voor onderwerping. Zij zijn erop gericht om deze gezegende gesteldheid in de ziel te bewerken, waar mijn tekst van spreekt. "Waarom zegt gij dan, o Jacob, en spreekt, o Israël, mijn weg is voor de HEERE verborgen en mijn recht gaat aan mijn God voorbij? Weet gij het niet? Hebt gij het niet gehoord, dat de eeuwige God, de HEERE, de Schepper van de einden der aarde, niet moede noch mat wordt? Er is geen doorgronding van Zijn verstand. Hij geeft de moede kracht en Hij vermenigvuldigt de sterkte dien, die geen krachten heeft", Jes. 40 : 27-29. Wat gij ook verliest, is er niet nog genoeg in God? Zijn Zijn vertroosting gering? Neen, maar uw geloof is zwak. De Fontein is nog even vol als ooit. "Ik ben God, de Almachtige", Gen. 17 : 1. God, dat is genoeg, hoewel dit of dat kanaal, dit of dat middel van vervoer is afgesneden. Zou u dat ooit van enig schepsel zeggen? Was er ooit enig blijf van algenoegzaamheid in? O, met

wat voor ogen zien de besten God en het schepsel! Jona verliest zijn wonderboom en het was noodzakelijk dat hij ook zou sterven.

Jacob verliest zijn zoon en hij kan geen troost meer hebben, zeker, we hebben een medelijdend God zowel als een machtige Zaligmaker. Had God ieder van hen beiden gedaan naar hun woord, ik zal niet zeggen zoals David deed na Abners dood (de een was een patriarch en de ander een profeet), maar zeker waren ze de marteldood gestorven wegens hun eigen zondige neigingen.

O, wanneer u uw welzijn, uw vertroosting van het schepsel zou moeten hebben, wee u! Rachel moest kinderen hebben of ze zou sterven, Gen. 30 : 1. En zij stierf bij het baren van een kind. God gaf haar een zoon, maar het was Benoni, de zoon van haar smart, haar dood. Zij leefde geen ogenblik om er de vreugde van te hebben. Als u zuigt aan de onderste springaders van creatuurlijke genoegzaamheid om bevrediging en rust te vinden, dan zult u er geen troost, maar vergif uit halen. "De dood is in de pot."

God heeft geen enkel schepsel bekleed met Zijn eigen algenoegzaamheid. Het is vreselijk om wat wij ten diepste zegeningen achten uit Gods handen te wringen. Ik bewonder Hagars geloof. Ik aanbid de wijsheid en goedheid van God om er de gelegenheid toe te geven, Gen. 16 : 13: "En zij noemde de Naam des HEEREN, Die tot haar sprak: Gij, God des aanzien, want zij zeide: Heb ik ook hier gezien naar Dien, Die mij aanziet?" Bezwijk niet onder uw last, arme bedroefde heilige; wat er ook moge gebeuren, God, uw God, ziet u en uw last. Uw Jezus is een teergevoelige Vriend: wanneer gij naar Hem zoekt, zal Hij tot u spreken. Hij zal van u gevonden worden. En liefde is op Zijn lippen, verlossing is in Zijn hand. Hij is de levende God en Hij ziet u. Gods algenoegzaamheid is een andere grond voor onderwerping. Het moet wèl zijn, wanneer we ons aandeel hebben in een eeuwig en algenoezaam God.

7. Gods onveranderlijkheid is een andere grond voor onderwerping van een Christen. "Maar Gij zijt Dezelfde en Uw jaren zullen niet geëindigd worden", Psalm 102 : 28. Maar Gij zijt Dezelfde. Het is een gezegend 'maar'. Het komt met een niettegenstaande alle veranderingen, niet alleen die er geweest zijn, maar ook die er mogelijk komen. Mijn gezondheid vermindert, mijn dagen korten op. Helaas, wat is dit! Deze hemelen zelf zullen vergaan, zij zullen verouderen gelijk een kleed. Maar Gij, HEERE, zult alles verduren. Gij zult eeuwig Dezelfde blijven. De Rots der eeuwen is een veilige Woonplaats. Het deel van de liefhebbers van God is blijvend en eeuwigdurend. Geen verandering is er in Hem, niet de minste schaduw ervan.

"IK BEN, DIE IK BEN" zegt God. Bij alle wisselingen van de tijd en verwoestingen van de natuur, wanneer zij in beroering zal worden gebracht en vergaan zal, en de gehele gedaante ervan wordt afgebroken tot niets, is Hij nog Dezelfde. Wat een duurzame grond van troost is hier! Wat een steunpunt voor de hoop! Wat een gezegend argument voor onderwerping! Kijk naar de Kerk, kijk naar de gezinnen van vrienden, kijk naar de wereld, kijk naar uzelf, wat een ontelbare veranderingen zien we aan alle kant, in elke omstandigheid en tijd van het leven. Welke verandering geeft een week, een dag! En hoe kan een Christen er rustig onder zijn? Wanneer is het, dat hij kan zeggen: "Het is wèl"? O, het is vanwege Gods eeuwigheid, Gods onveranderlijkheid, die een beproefd God is en een Zaligmaker, een nooit falende Rots en Toevlucht. Een een Vader, zal het geloof zeggen, is altijd een Vader, eens een vriend is altijd zo. Mijn God, mijn Jezus, mijn Deel verandert niet. Zijn leiding moge veranderen, Zijn hart kan niet veranderen. Zijn uitdrukkingen mogen veranderen, maar niet Zijn genegenheid.

Eeuwige liefde maakt zeker werk. Zij dringt door alle beschikkingen. God heeft van vrede gesproken en Hij zal het nooit herroepen. Ik kan mijn troost verliezen, maar niet mijn deel. Hij heeft er de grondslag van gelegd in Zijn eeuwigdurende liefde, oogmerk, belofte en verbond. Mensen sluiten hun handen (zoals men wel zegt), omdat zij ze hebben geopend, maar omdat God eens de Zijne geo-

pend heeft zal Hij ze nooit meer dicht doen. Hij is een van gemoed, wie kan Hem veranderen? Goed en genadig, wijs en sterk. En Zijn naam Jehova toont dat Hij eeuwig en onveranderlijk zo is.

Vrede dan, mijn ziel, wees stil. Gij zult door deze beproeving even gemakkelijk als veilig waden, als gij door de laatste deed. Hij is een Rots en Zijn werk is volkomen. Deze God is uw God voor eeuwig. Hij zal uw Gids zijn zelfs in de dood. Zo leidt Gods onveranderlijkheid tot onderwerping en zo voegt ze veel toe aan de gronden voor onderwerping van een Christen of daardoor is het dat de ziel denkt en zegt van al wat God doet: "Het is wèl".

Petrus Datheen

1.

We willen uit het proetschrift van dr. Th. Ruys jr., dat opnieuw is uitgegeven door Den Hertog b.v. te Houten, een en ander aan onze lezers doorgeven. Mogelijk dat daardoor de belangstelling voor dit boek wordt aangewakkerd en velen ertoe worden opgewekt om zich het boek aan te schaffen. Dit boek is van grote betekenis om Datheen te leren kennen. Datheen ondertekende zijn brieven vaak als Petrus Dathenus, dus verlatiniseerd zoals in die dagen de gangbare gewoonte was. Hij heette zeer waarschijnlijk gewoon Pieter Dathen. Van zijn afkomst is niet veel bekend; alleen dat zijn vader ook Pieter heette. We weten niet wanneer hij geboren is. Vermoedelijk is dat geweest in 1531 of daaromtrent. Hij is waarschijnlijk geboren te Mont-Cassel in Vlaanderen, een plaatsje niet ver van de Franse grens.

Hij is in de Roomse religie opgevoed en werd reeds op zeer jeugdige leeftijd naar een klooster te Yperen gezonden. Daar heeft de grote verandering in zijn leven plaats gevonden en heeft hij het eerst het Calvinisme omhelsd. Hoe dat is geschied weten we niet. Wel is bekend dat de hervorming aanvankelijk in Zuid-Vlaanderen en Henegouwen een vruchtbare bodem had gevonden. Dit ging niet aan de kloosterlingen voorbij. We moeten daarin de hand des Heeren opmerken. Weldra maakte de Roomse geestelijkheid zich op om door vervolging en inquisitie, door brandstapel en schavot de steeds wassende invloed van de Reformatie in de Zuidelijke Nederlanden met alle kracht te bestrijden. Ook Yperen was weldra het toneel van bloedige vervolgingen.

Dr. Ruys acht het mogelijk dat de vervolgingen ook medegewerkt hebben om Datheen tot nadenken te brengen en zich te bezinnen over de betekenis van de Roomse religie, waarbij hij was opgevoed.

"Grote opschudding", aldus dr. Ruys, "zal het zeker, eerst in het Carmelieter klooster en straks ook in geheel Yperen, hebben verwekt, toen bekend werd, dat de monnik Datheen de leer der Reformatie had omhelsd. En het is dan ook een daad van geloofsmoed geweest, dat hij, de spot en de smaad zijner medemonniken trotserend, reeds op 18- of 19-jarige leeftijd openlijk voor zijn overtuiging uitgekomen is, en het kloosterleven heeft vaarwel gezegd. Hierin stemt het oordeel der historieschrijvers overeen, dat het speciaal het Calvinisme is geweest, dat zulk een omkeer in Datheen's leven heeft gebracht. Te verwonderen valt dit dan ook niet, want immers was het juist in die jaren, dat de leer van Calvijn zich in de Zuidelijke Nederlanden baan brak en talrijke aanhangers won."

En verder: "Toen nu Datheen de leer der Reformatie had omhelsd, spreekt het vanzelf, dat daarmede tegelijk zijn verblijf in het klooster te Yperen geëindigd was, temeer waar hij nu drang gevoelde ook anderen met dit zuivere Evangelie in kennis te brengen. Hij trad daartoe o.a. op te Kortrijk en te Popering en in misschen ook in zijn geboorteplaats Mont-Cassel. De vervolgingen evenwel, die vooral door het edict van Karel V om tegen de ketters met kracht op te treden (april 1850) in hevigheid toenamen, noodzaakten ook Datheen het land te verlaten, waarop hij de wijk nam naar het toen ten dage voor de Protestanten nog veilige Engeland."

Datheen was in Engeland van 1550 tot 1554.

Daar regeerde al sinds 1509 de bekende Hendrik VIII. Onder hem kwam de Engelse kerk los van Rome. De koning werd het Hoofd van de Engelse kerk. Dat betekende geen reformatie. De welvaart van zijn rijk boezemde de koning meer belang in dan de bloei van de kerk. En om die reden nam hij dan ook de vluchtelingen, die toen ter tijd reeds de wijk naar Engeland namen, gastvrij in zijn rijk op, niet als vervolgd om den gelove, maar als nijvere werkers, tot een spoorslag voor zijn onderdanen in de strijd de volkeren, zoals A.A. van Schelven zegt.

Hendrik VIII stierf in 1547. Toen werd de minderjarige Eduard VI koning. Onder zijn regering werd de reformatie van de kerk met kracht ter hand genomen. Men zocht steun bij de leiders van de Reformatie in andere landen en nodigde bekende theologen uit om de kerk van Engeland te komen dienen. Velen gaven daaraan gehor, o.a. à Lasco, die veel heeft bijgedragen tot de theologische opleiding van Datheen.

Deze wijdde zich aanvankelijk aan de typografie. Dat lijkt vreemd, maar is het niet "Daar", aldus dr. Ruys, "immers de typografie toen ter tijd behalve het zetterswerk ook het uitgeven en verspreiden van geschriften omvatte en dus een zekere mate van kennis en ontwikkeling vereiste, werd zij vaak door bestudeerde mannen beoefend, en stond dan ook in hoge ere."

Al spoedig werd Datheen tot de dienst des Goddelijken Woords beroepen. Hij was toen 18 of 19 jaar oud. Dit beroepen moet worden opgevat als een roepstem om zich onder de leiding van leraars en opzieners der gemeente te bekwamen. Dit is van groot belang geweest voor de theologische vorming van Datheen. Eduard stierf al op 6 juli 1553. Hij werd opgevolgd door zijn Roomse zuster Maria Tudor.

Dr. Ruys schrijft: "De Roomse kerk werd wederom in haar volle glorie hersteld, brandstapel en schavot wederom opgericht en de protestantse religie op alle mogelijke wijze tegengewerkt en onderdrukt. Het spreekt vanzelf, dat het nu ook gedaan was met de gastvrijheid, aan de Vreemdelingen gemeenten verleend. In groten getale verlieten aanhangers der Reformatie het land der vrijheid, dat voor hen gedurende enkele jaren zulk een rustig toevluchtsoord was geweest." Ook Datheen kon niet langer in Engeland blijven. Waarschijnlijk heeft hij zich te Emden gevestigd. "Daar toch vormde zich nu", zo schrijft dr. Ruys, "na de uittocht uit Engeland, een belangrijk centrum der vluchtelingen, en de brieven, door Datheen in 1557 tot Emden's kerkeraad gericht, toen hij te Frankfort in grote moeilijkheden verkeerde, tonen duidelijk, dat zijn bekendheid met de broeders aldaar verre van oppervlakkig was. Datheen werd in 1555 te Frankfort beroepen. In Frankfort had de Lutherse partij, evenals in geheel Noord-Duitsland, de macht grotendeels in handen. Toch was de Raad in zijn geheel niet vijandig tegenover de Calvinisten gestemd. Het was vaak slechts een kleine meerderheid van het college, die, onder de invloed der Lutherse predikanten, wist door te zetten, dat de door de vluchtelingen enige malen herhaalde aanvragen, om ook te Frankfort een onderkomen te mogen vinden, door de Raad van de hand gewezen werden. Eindelijk echter slaagde de poging der emigranten. Dat was in 1554. Voorlopig was de vluchtelingen een rustig verblijf in Frankfort verzekerd.

Er kwamen ook vele Hollands-spreekende emigranten uit de Zuidelijke Nederlanden in Frankfort. Het kwam al spoedig onder à Lasco tot de instituering van een afzonderlijke Nederduitse vluchtelingenkerk. Eerst werd Gaspar van der Heyden er als predikant beroepen, die echter bedankte. Toen kreeg Datheen het beroep. Deze nam het aan. Hij werd in het najaar door Marten Micron aan deze gemeente bevestigd.

Weldra zag Datheen in dat hij de last van het ambt niet langer alleen kon dragen. Zijn jeugdige krachten waren tegen de moeilijkheden die er waren nog niet opgewassen. Hij zag uit naar hulp.

Voor zijn correspondentie met Calvijn geeft ons een belangrijke blik op de positie van Datheen in deze tijd. Calvijn stond bij

Datheen in hoge achting. Uit de briefwisseling met Calvijn blijkt ook, dat Datheen in die dagen al een invloedrijke positie innam. De Nederduitse vluchtelingen-gemeente kwam al meer en meer in moeilijkheden te verkeren. De oorzaak daarvan was niet alleen te vinden in de druk van buiten op haar uitgeoefend, maar ook voor een deel bij de gemeente zelf. Het was ook in die dagen niet alles onderlinge vrede, liefde en eensgezindheid.

In 1561 werd aan de vluchtelingen de vrije uitoefening van hun godsdienst verboden. Daardoor werden velen der vreemdelingen genoodzaakt de pelgrimsstaf weer op te nemen en opnieuw hun zwerftocht aan te vangen.

Er werden eerst nog talrijke pogingen aangewend om de Raad te bewegen op zijn besluit terug te komen, maar zonder resultaat. Op 6 februari 1562 werd het raadsbesluit van 23 april 1561 bekrachtigd.

"26 maart 1562 verkreeg Datheen, op zijn verzoek zijn afscheidsbrief als Frankfort's burger en kort daarop verliet hij, en een zestigtal gezinnen met hem, de stad, binnen welke hij ruim zes jaren geleden tot de dienst des Woords bevestigd was." Aldus dr. Ruys, blz. 45.

B.

Voor de jeugd

Nehemia 53.

"Ook van dien dag af, dat hij mij bevolen heeft landvoogd te zijn in het land Juda, van het twintigste jaar af tot het twee en dertigste jaar van de koning Arthahsasta, zijnde twaalf jaar, heb ik met mijne broederen het brood des landvoogds niet gegeten.

En de vorige landvoogden, die voor mij geweest zijn, hebben het volk bezwaard, en van hen genomen brood en wijn, daarna veertig zilveren sikkelen; ook heersten hunne jongens over het volk. Maar ik heb alto niet gedaan, om der vreze Gods wil."

-Neh. 5:14, 15.

Beste jongelui!

De vorige keer hebben we vernomen dat Nehemia gesproken heeft, geïnspireerd door de Heilige Geest. Hij stond niet zichzelf te prijzen, gelijk zo iets verwacht zou kunnen worden. Hij stond in de vreze Gods.

Dat hij het brood des landvoogds niet gegeten heeft, zou je ook zo kunnen verklaren: Hij is er voor bewaard gebleven. Want lekker eten doen de meeste mensen wel graag. Nu is dat natuurlijk op zichzelf geen zonde. Het is zelfs een zegen te noemen als je gezond bent en het eten je goed mag smaken. Als het zo met jullie is, dank er dan God voor.

Doch eten en drinken kan wel zonde worden, als men namelijk de grenzen van de matigheid overschrijdt. En dat gebeurt niet zelden als je de rijk aangerichte tafels ziet van al degenen "die in hoogheid zijn gezeten". Ik denk aan regeringspersonen in deze tijd. Ze vergaderen nu eens hier en dan weer daar. Overal waar ze komen zijn het feestelijke tafels. Ze eten en drinken, redeneren en konfereren. Zij praten over de vrede. Achter elkaars ruggen zijn ze bezig om wapenen te verkopen. Liefst zo veel mogelijk en zo duur mogelijk. Als er een transactie afgesloten is, schuiven ze weer aan dezelfde tafel. Ze gaan weer rustig door, met eten en drinken, gekken en gappen. De tafels worden steeds weer geopend. Niet met gebed, noch minder met Gods Woord. Men doet het met het heffen van een glas op de goede afloop, bij voorbaat. De konferentie wordt voortgezet. Dag in dag uit. De konferentie wordt gesloten. Het commentaar wordt gegeven: De konferentie is mislukt! Volgende keer verder. Liefst in een ander land. Graag op een zeer mooie plaats. In het duurste hotel. De kosten worden wel door het volk gedragen. Daar is men dag en nacht voor in de weer, zoals dat heet. Terwijl het volk op lager niveau bezig is met oorlog voeren, moorden, brandstichten, vernielen enz. Daarbij komt dat tweederde deel in de wereld nog altijd broodsgebrek lijdt. Al deze toestanden leveren aan de kranten voer, die het dagelijks verslinden. Want het lezers publiek moet tenslotte ook wat worden voor-

51

gezet. Het zijn wel de wrange spijzen van een zichzelf vernietigende mensheid, die met God al lang heeft afgerekend, terwijl God bezig is om de rekening te presenteren. Doch dat ziet men niet. Men is daar geheel blind voor. Ik hoop dat jullie het niet zijn. Want, zo als het geschreven is, is het wel de werkelijkheid in de wereld anno 1988. Wie het echt ziet, zegt:

*Wat drift beheerst het woedendheidendom
En heeft het hart der volken ingenomen?
De koningen verheffen zich alom.
De vorsten zijn vermetel saamgekomen;
Om God, de HEER, zelfs naar de kroon te steken
Om tegen Zijn Gezalfde op te staan.
Zij spreken saam: Laat ons hun banden breken,
En van hun juk en touwen ons ontslaan.
Maar d'Opperre, Die Zijn geduchte stoel
Op starren sticht, en grondaest op de wolken;
Zal lachen om dit vruchteloos gewoel,
En spotten met de waan der dwaze volken.
God zal Zijn wraak ontdekken voor hun ogen;
Straks gloeit de lucht door 't vlammen
bliksemlicht;
't Is God, Die spreekt, Hij dondert uit de hoge,
En jaagt de schrik Zijn haat'ren in 't gezicht.*

Het is al een heel oude psalm. Doch wie hem weet te lezen in het licht van deze tijd, daar is hij gloednieuw voor. Gods Woord is een eeuwig blijvend Woord. Het is echt bij de tijd, omdat de God van het Woord eeuwig blijft. Mensen kunnen proberen Hem buiten de deur te houden, doch zij vergeten dat Hij nergens uit te sluiten is, dat Hij overal tegenwoordig is, dat er met Hem niet te spotten is.

Dat heeft Nehemia geweten. Dat bracht de vreze Gods mee, waarin hij delen mocht. Wie daar ook in delen mag, zal altijd rekenen met God. Hij regeert en zal Zijn almacht tonen. Wat is dat een geweldige zaak voor een ieder die gelooft. Dat kan alleen waarlijk rust geven in deze zo zeer onrustige wereld, die dolgedraaid is.

De voorgangers van Nehemia hadden van hun machtspositie misbruik gemaakt. Zij hadden het er van genomen. Brood en wijn en daarbij nog veertig zilveren sikkels. Het is moeilijk om in deze tijd precies aan te geven, hoeveel dat in onze geldwaarde is. Je kunt het wel zo invullen dat het een zeer hoog traktement geweest is. Ook heersten hun jongens over hen. Dat waren de kornuiten van die hoge heren. Die pikten natuurlijk ook een graantje mee. Zo ging dat en zo gaat dat! Het was de geest der wereld van toen. Het is de geest van deze tijd, zo zegt men het nu. Jullie begrijpen dat de geest van toen en de geest van nu, al een heel oude geest is. Het is een boze geest. Het is een duivelse geest. Het is de duivel zelf, die door zijn geest zijn onderdanen bezielt. Doch het gaat alles op de ondergang aan.

Nehemia had een andere Geest. Hij had de Geest van Christus. Je kunt het uit zijn woorden horen. Je kunt het in zijn daden zien. Hij leidde een zelfverloochenend leven. Hij zocht zichzelf niet. Hij zocht het welzijn van het volk. Hij was daarin een voorbeeld voor "zijn broederen". Die gingen in het spoor van hun voorganger. Want ook dezen leidden een sober leven.

Zij hadden ook het welzijn van het volk op het oog.

Als ik het zo zie, geloof ik te mogen zegen, dat Nehemia met zijn broederen typen geweest zijn van de Heere Jezus met Zijn apostelen. Dat waren toch Zijn broederen in geestelijke zin. Wat in Nehemia en zijn broederen afgeschaduwd is, zien we volle, heerlijke werkelijkheid worden in de Heere Jezus en de apostelen.

Nehemia leefde zo, met zijn broederen, niet maar een dag, of een week, maar twaalf jaren lang. Dat is gedurende de ganse tijd dat hij landvoogd is geweest. De Heere Jezus, Die veel hoger is geweest dan Nehemia, want Hij was God bekleed met macht, heeft Zichzelf dieper vernederd dan Nehemia ooit gedaan heeft. Hij heeft Zichzelf vernietigd en

de gestalte van een dienstknecht aangenomen. Hij is de mensen in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonden. Hij heeft gehongerd en gedorst, Hij heeft alles willen ontberen, terwille van een volk dat alles verzondigd heeft. Alles verzondigd! Dat is een bekende uitdrukking, die menigmaal erg gemakkelijk door de haag onzen tanden vloeit. Doch hij moet echt wel serieus genomen worden. Alles verzondigd, wil zeggen: Nergens recht op te hebben. Maar dan ook nergens, dan alleen op de eeuwige rampzaligheid. Voor dat soort heeft de Heere Jezus alles over gehad. De discipelen, die later als apostelen de wereld zijn ingegaan, hebben de voetsporen van hun Meester gedrukt. Zij verloochenden ook zichzelf. Zochten zichzelf niet, maar het welzijn van hun medemens. Jezus vormde met de Zijnen een tegenstelling met de farizeërs en de schriftgeleerden, die alleen maar zichzelf op het oog hadden. Voor de schijn deden zij alsof, doch de werkelijkheid was anders. En die werd door de Heere gezien. Hij stelde hen daarom aan de kaak als "geveinsden".

Op deze wijze wordt ook de brug geslagen naar ons. Welke geest bezielt ons?

Dat is een ernstige vraag, die niemand ontlopen mag. Hebben wij de geest der wereld, die alleen zichzelf zoekt, of hebben wij de Geest van Christus, Die alleen het heil van anderen zoekt? Dan moet dit ook in het leven tot openbaring komen, door zichzelf te verloochenen. Dat is toch de eis aan een ieder die de naam van Christus met ere wil dragen: Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, hij neme zijn kruis op en volge Mij.

Mogelijk zegt iemand: Ik geloof dat beide geesten in mij huizen. Kan dat? Inderdaad dat kan. Het een komt voort uit het oude bestaan, dat is het vlees, waarvan het bedenken vijandschap is tegen God. Het andere komt voort uit de Geest, waardoor men bedenkt de dingen die des Geestes zijn. Als het goed is zal er dan een strijd zijn tussen deze twee. Het vlees strijdt tegen de Geest en de Geest strijdt tegen het vlees. Want deze twee staan tegenover elkander. Ik hoop dat deze strijd mijn lezers niet vreemd is. Het is een innerlijke strijd. In eigen kracht niet te voeren.

*Welzalig is hij/zij, die al zijn kracht
En hulp, alleen van God verwacht.....*

Nu nog even iets anders. Wij zijn kerkelijk verhuisd. Jullie weten dat ik tegenwoordig in Elburg sta en preek in het kerkje van de Beekstraat. Dat wordt gerenoveerd. In verband hiermee kerken we tijdelijk in een aula van de Christelijke MAVO "Rehoboth". Deze staat aan de Arent toe Boecoplaan 40, te Elburg. Als jullie met vakantie in de omgeving komen en je zou bij ons willen kerken, dan weet je waar je ons vinden kunt. De diensten vangen aan om 9.30 uur en 19.00 uur. Het is niet moeilijk te vinden. Als je bij het bord Elburg-Oost de plaats inrijdt, ben je er zo. Het is maar dat je het weet.

De hartelijke groeten van jullie aller vriend,
Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbesprekingen

Boeken van Van den Berg b.v.,
Zoutkopersstraat 7, 3334 KJ Zwijndrecht,
tel. 078 - 100911.

Zijn bloed komt over ons..... door drs. W.C. Hovius.

De ondertitel luidt: Enige overwegingen over en ook naar aanleiding van Mattheüs 27: 25 of de zg. 'bloedtekst', in verband met de verhouding van de kerk tot Israël, en van de christenen tot de Joden.

"Op bepaalde momenten", aldus de schrijver in zijn Ter inleiding, "in de geschiedenis van de volken en vooral in die van de christelijke Kerk laat de discussie soms hoog op over de verhouding van de Kerk tot Israël en over de plaats van Israël onder de volken. En zeker, wanneer aan de orde is de verkondiging van Jezus als de gekomen Messias — als het hart van het Evangelie — vanuit de christelijke gemeente aan het Jodendom. In ons land kwam en is er nog groter beroering over het optreden van het evangelisten-echtpaar Goeree en de door dit echtpaar in folders verwoorde boodschap. Reacties kwamen los van verschillende zijde, zoals het

ageren van de STIBA tegen ware of vermeende anti-semitische zinsneden, reacties van het OJEC, het schrijven van het moderamen van de Generale Synode van de Nederlandse Hervormde Kerk aan Predikanten en Kerkeraden. Daar kwam intussen ook reactie van twee Joodse rabbijnen op een rapport van deputaten van Gereformeerde Kerken. Omdat met name het genoemde evangelisten-echtpaar recht toe recht aan de vervolgingen van het Joodse volk — tot op de gruwelen aan dat volk gepleegd in de laatste wereldoorlog — beschouwt als gebeurtenissen, die dat volk aan zichzelf te wijten zou hebben vanwege de afwijzing van Jezus als de Christus, wil ik graag in dit boekje enige opmerkingen te bezinning aan u, die dit ter hand neemt, voorleggen."

We kunnen dit werkje van 58 blz. van harte aanbevelen. Goede voorlichting is van grote betekenis en die wordt hier geboden.

De prijs van het boekje is ingenaaid f 12,90.

BOEK DER PSALMEN IN EXTRA GROTE LETTER

Speciaal voor slechtienden heeft de CBS het "Boek der Psalmen" in een extra grote letter laten drukken.

Ook de berijmde Psalmen (van 1773) zijn in grote-letter-druk verkrijgbaar.

Boek der Psalmen, in de Statenvertaling, 19,5x30 cm.

f 29,75

Psalmboek, berijming 1773, 18,5x28 cm

f 39,50

Verkrijgbaar in de boekhandel, of rechtstreeks te bestellen (zonder postzegel) bij

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING

ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

BESTEL NU BIJ:

C. v.d. SCHANS
Telefoon 04167-74689.

Het "kerkelijk jaarboekje" 1988, onder redactie van Ds. F. Mallan voor f. 12,75.
Ds. F. Mallan en Ds. J. Roos: versl. bevest. en intr. te Chil-liwack. Voor f. 19,95.
Ds. M. van Beek: van recht en genade. Voor f. 27,90.
J. van Reenen: de grote Geschiedenis van een klein land. Deel 1 en 2 zijn nu verschenen. Deel 3 en 4 verschijnen later. De speciale intk. prijs per dl. van ca. 200 blz. f. 29,95. Later wordt dit f. 44,95 per deel.

C. v.d. SCHANS
v.d. Duinstraat 73,
5161 BM Sprang-Capelle.

Volledig pension aangeboden in het landelijk dorp Kesteren in de Betuwe, 3 km. van Rheden.
**PENSION
DE PEEL**

Familie Knuijvers,
Boveneindsestraat 14,
4041 EJ Kesteren,
tel. 08886-1687

**WESTKAPÉLLE
TE HUUR**

Vakantiehuis en luxe stacaravan op zeer mooi en rustig plekje op boerderij bij het strand.
Tel. 01187 - 1441.

Wel eens op
TEXEL
geweest?

Beslist de moeite waard. Bos, duinen, zee, vogelbroedplaatsen, visgelegenheden, etc., en ... rust.

U kunt op
'DE VERRASSING'
gebruik maken van volledig pension voor groot en klein.

Prijzen v.a. f 285,- p.w. Of u kunt kiezen voor een bungalow met alle comfort of sta-caravan.

Voor 60-plussers speciale voor- en naseizoenprijzen. Vraag vrijblijvend onze kleurenfolder aan.
Tel. 02223-861 of 391

SLANK WORDEN... EN BLIJVEN

Na 1 à 2 weken gaat u resultaten zien. Langzaam misschien, maar zeer zeker. Dat is de natuurlijke methode. Bovendien zijn onze geheel plantaardige vermageringstabletjes het ideale middel om verstopping te voorkomen.
Kuur voor een maand 20,-

DROGISTERIJ SIKKING

Barneveldstraat 5, 2011 WL Haarlem
Tel. 023 31 28 82 b.g. 32 45 05
Postbank 190609